

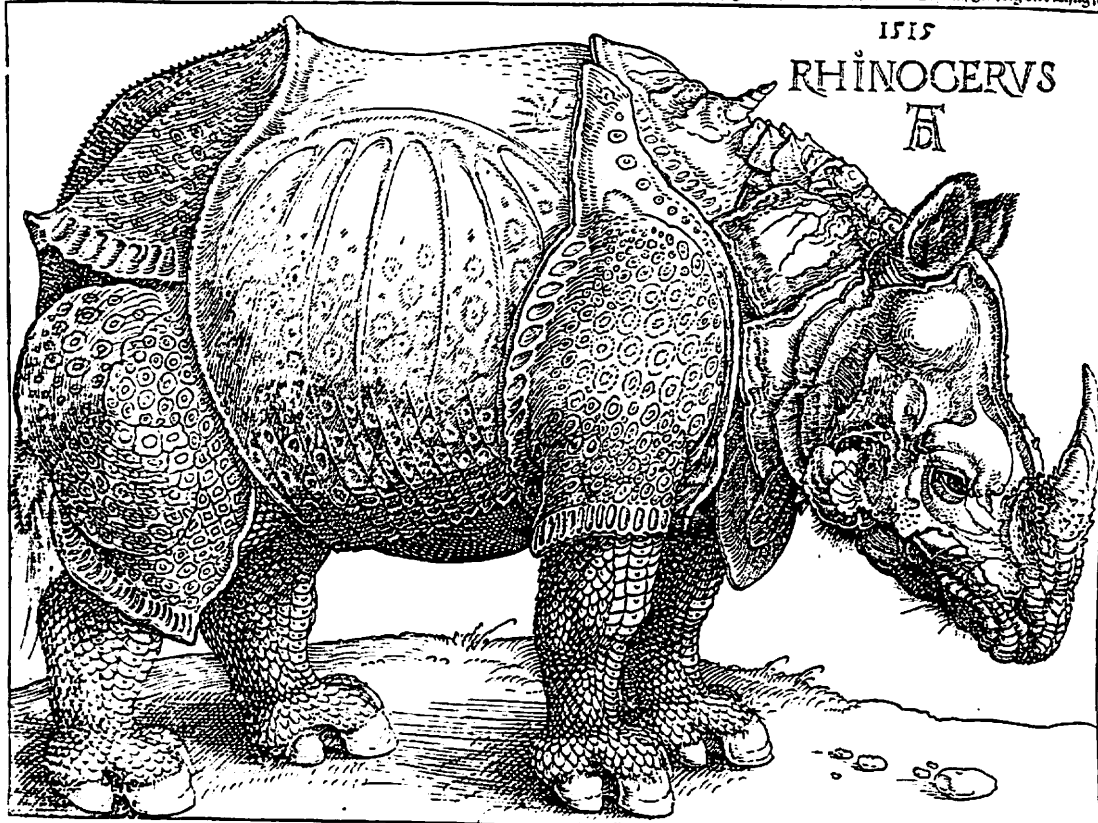
Dieren op tegels

J. Pluis

M. van den Akker

H. E. Muller

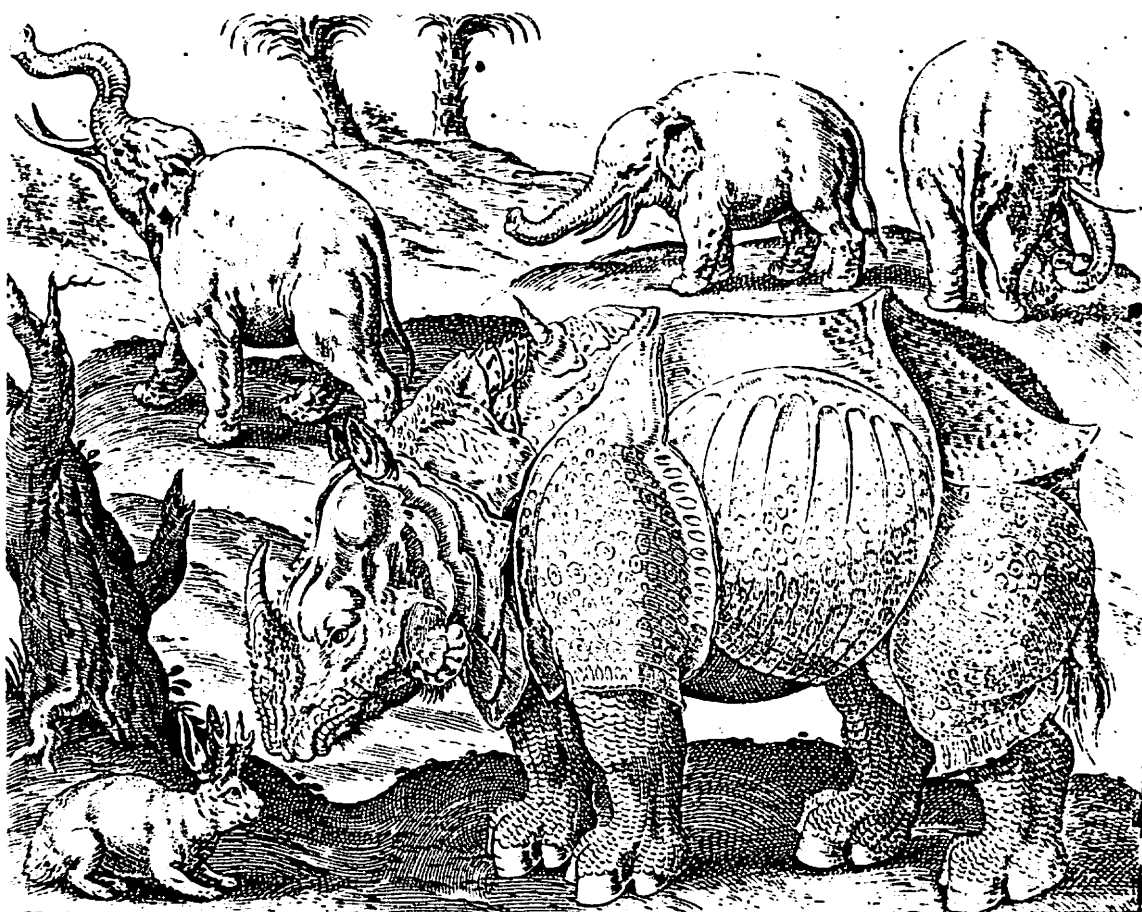
! Nach Christus geurt. 1515. Jar. Ddi. / May. Sat man den großmichtigen König von Portugal Emamdl gen Lysabona pracht auf India/ ein solich lebendig Thier. Das nennet sie Rhinocerus. Das ist bre mit aller seiner gefalt überdeckt. Es hat ein jand wie ein gepuckeltes Schildkröte. Und ist vñ dicken Schalen vberlegt fast fess. Und ist in der groß als der vñfunde über medertracht von parmen/ vñ fast wehaffig. Es hat ein scharff starck Horn vom auff der nase/ Das beynbet es allweg zu reizen wo es bey klappen ist. Das dößig Thier ist des vñföf fony todt ferndt. Der vñfunde fürdres fast vñd/ dann wo es in antunde/ so laufft In das Thier mit dem kopf zwischen dyc so idem payn/ vñ ryst den vñfunde/ vñden am pauch auff rri errürt. In der mag es sich mit erren. Dann das Thier ist also gerapent/ das In der vñfunde nichts kan thun. Sie sagen auch das der Rhinocerus Schmel/ Fraybig vñd Luffig ist.

14. Houtsnede van Albrecht Dürer, 1515, 212 x 300 mm. Uit: Knappe, nr. 329; zie lit.lijst. (Germanisches Nationalmuseum, Neurenberg.)

4. *Gebr. Tichelaar, Makkum* (ca. 1904).
 Nr. 6: diertegel in cirkel met spinnetje.
 Nr. 104: gekleurde vogels met ossekop.
 Dit zijn dezelfde nummers en voorstellingen als in het genoemde Makkumer voorbeeldboek.

5. *Westraven, Utrecht* (ca. 1910).
 Nr. 1010: gekuifde vogels (*afb. 438*). (Plaat 16; 41,6 x 32,8 cm.)
 In de prijscatalogus van 1915 kostten deze tegels f 200,— per 1000. Van deze serie zijn 7 sponsen in het Hannemahuis aanwezig, die Van Hulst vermoedelijk in 1917 verkreeg bij de overname van de inventaris van Westraven door Tichelaar en Van Hulst.

3 Infrenis sum rhinoceros, qui grandia quondā Bella gero aduersus barros mea preda elephants

15. Gravure van Abraham de Bruyn, 1583, 120 x 207 mm. (Museum Boymans-Van Beuningen, Rotterdam.)

6. *Tichelaar, Makkum* (ca. 1920).

Nr. 1026: zoogdieren in een cirkel met spinnetje.

Tenminste 20 verschillende voorstellingen (*afb. 3*), die ontleend zijn aan 17e-eeuwse tegels; de steenbok (*afb. 203*) is ons echter bij de oude tegels onbekend.

Van deze serie zijn in het Hannemahuis te Harlingen 15 genummerde sponzen aanwezig. Het is ons niet bekend of dit Makkumer sponzen zijn of dat men deze serie ook in Harlingen heeft vervaardigd, hetgeen ons onwaarschijnlijk voorkomt. *Afb. 4* geeft vier

Makkumer tegels weer met twee sponzen uit het Hannemahuis (*afb. 5 en 6*).

Nr. 1030: gekleurde vogels met ossekop.

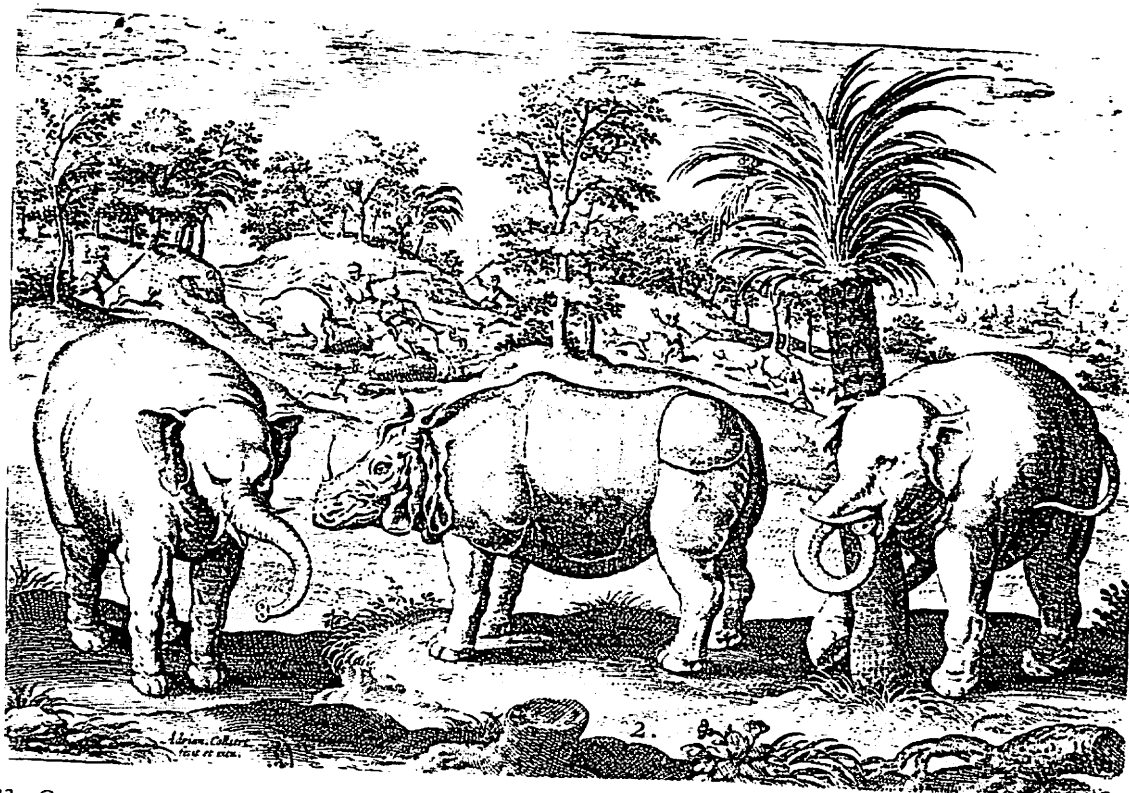
Eveneens ontleend aan 17e-eeuwse tegels; de kakatoe (*afb. 249*) is ons niet bekend in de 17e-eeuwse serie.

7. *J. van Hulst, Harlingen* (ca. 1930).

Nr. 12: diertegel in cirkel met spinnetje.

Nr. 625 A: vogels met een gesteelde bloem als hoekmotief.

Hiervoor hebben wellicht dezelfde sponzen gediend als voor serie 625 (zie onder 3).

33. Gravure van Adriaen Collaert; uit: *Animalium quadrupedum*, 1612?, nr. 2, 126 x 193 mm. (Museum Boymans-Van Beuningen, Rotterdam.)

34. Tegel (neushoorn), geel, bruin, blauw, 126 x 126 x 11 mm, midden 17e eeuw; naar prent van afb. 33. (Privécollectie.)

35. Tegel (olifant), blauw, 93 x 94 x 11 mm, midden 17e eeuw; naar prent van afb. 33. (J. van Loo, Epse.)

ZOOGDIEREN

174. **MARTER;**
 polychroom, 130 x
 130 x 13 mm, 2e
 kwart 17e eeuw.

Voorb.: gravure nr.
 16 van Adriaen Col-
 laert (*Animalium*
quadrupedum).

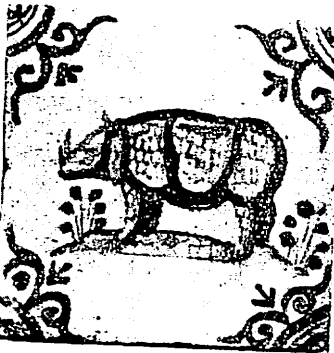

175. **MUIS;** blauw,
 128 x 127 x 10 mm,
 Fries, midden 17e
 eeuw.

176. **NEUSHOORN;**
 blauw, 112 x 113 x
 13 mm, 2e kwart 17e
 eeuw.

Voorb.: gravure nr.
 2 van Adriaen Col-
 laert (*Animalium*
quadrupedum) (afb.
 33). De neushoorn
 op de gravure heeft
 één hoorn (Indische
 neushoorn); de tegel-
 schilder heeft echter
 nog een tweede
 hoorn bijgeplaatst
 (Afrikaanse neus-
 hoorn).

177. **NEUSHOORN;**
 blauw, 131 x 130 x
 11,5 mm, midden
 17e eeuw.

Voorb.: gravure nr. 2
 van Adriaen Collaert
 (*Animalium quadru-
 pedum*) (afb. 33).

178. **OLIFANT;**
 polychroom, 130 x
 130 x 13 mm, 1e
 kwart 17e eeuw.

Opm.: Een in het
 water staande oli-
 fant, die opkijkt naar
 de nieuwe maan, is
 het symbool voor
 'reinheid' (zie onder
 'Herkomst van de
 voorstellingen' bij
 Abraham de Bruyn
 en vgl. afb. 15).

179. **OLIFANT;**
 blauw, 128 x 128 x
 10 mm, midden 17e
 eeuw.

Voorb.: gravure nr. 2
 van Adriaen Collaert
 (afb. 33).